

IÐNAÐAR- OG VIÐSKIPTARÁÐUNEYTI

Alþingi
Erindi nr. P 122/1726
~~komudagur 6.4.198~~Iðnaðarnefnd Alþingis
hr. Stefán Guðmundsson, formaður
Þórshamri
ReykjavíkDagsetning
3. apríl 1998Málsnúmer / Bréfalykill
97120029
24.130

Iðnaðarráðuneytið hefur að undanfögnu haft til skoðunar hvernig standa meggi vörð um verðmæti sem felast í örverum sem tengjast jarðhita. Ráðuneytið hefur í samráði við umhverfissráðuneytið unnið tillögu að breytingu á frumvarpi til laga um eignarhald og nýtingu á auðlindum í jörðu, sem nú liggur fyrir nefndinni, þar sem gert er ráð fyrir að bætt verði inn í frumvarpið ákvæði um rannsóknir og nýtingu örvera á jarðhitasvæðum, en sú aðferðafræði sem frumvarpið byggir á við rannsóknir og nýtingu fellur vel að verndun þeirrar auðlindar sem í örverum í jörðu felst. Tillagan fylgir hjálögð og er óskað eftir að hún verði tekin til umfjöllunar í tengslum við umfjöllun um frumvarpið.

F.h.r.

Tillaga til iðnaðarnefndar

Ný 34. gr. bætist við, svohljóðandi:

Lög þessi taka eftir því sem við á til rannsókna og nýtingar á örverum sem vinna má á jarðhitasvæðum. Rannsóknir og nýting örvera á jarðhitasvæðum er óheimil án leyfis iðnaðarráðherra samkvæmt lögum þessum. Leyfi samkvæmt þessari grein skal veitt að höfðu samráði umhverfisaráðherra. Náttúruvernd ríkisins fer með eftirlit með rannsókn og nýtingu samkvæmt þessari grein.

Ráðherra setur nánari reglur um veitingu rannsókna- og nýtingarleyfa og um leyfisgjöld og önnur skilyrði í samræmi við alþjóðasamninga sem Ísland er aðili að.

Með örverum er átt við örverufræðilega einingu, myndaða af frumum eður ei, sem fær er um eftirmyndun eða yfirfærslu erfðaefnis.

Við 35. gr. bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

Endurskoða skal ákvæði 34. gr. laganna fyrir 1. janúar árið 2001.

Um 1. gr.

Brýna nauðsyn ber til að setja á næstu árum heildarlöggjöf um hagnýtingu lífrænna verðmæta. Mótun slíkrar löggjafar tekur þó nokkurn tíma. Því er hér lagt til að bætt verið inn í frumvarpið ákvæði um rannsóknir og nýtingu örvera á jarðhitasvæðum, en sú aðferðafræði sem frumvarpið byggir á við rannsóknir og nýtingu fellur vel að verndun þeirrar auðlindar sem í örverum í jörðu felst.

Hátæknivæddur líftækni iðnaður sem byggir tilurð sína á rannsóknum á þessum örsmáu lífverum. Lyf og efnahvatar sem notaðir eru í iðnaði eru gott dæmi um verðmætar afurðir þessa nýja atvinnuvegar. Aðalhráefni líftækni iðnaðarins eru þó ekki genin sjálf, sem efnislegir þættir lífveranna, heldur þær upplýsingar sem þau bera í sér.

Hveralífverur er ein af eftirsóttustu uppsprettum líftækni iðnaðarins fyrir hagnýt gen. Ástæðan er sú að þeir eiginleikar, sem hveralífverur hafa þróað og gera þeim þeim kleift að lifa og starfa við háan hita í harkalegu umhverfi hveranna eru þeir sömu og sóst er eftir til nota í iðnaði.

Ísland sem heild er stærsta og fjölbreytilegasta hverasvæði veraldar og því sækja erlendir vísindamenn og fyrirtæki hingað til að afla efniviðar í rannsóknir sínar og fer þessi ásókn vaxandi. Markmið þeirra er að einangra hitakærar örverur eða erfðaeefni úr íslenskum hverum til að finna þar verðmæt gen, sem nýta má í iðnaði. Í þessu sambandi mætti kalla hverina "lífnamur". Þó er ekki um námur eða auðlindir að ræða í hefðbundnum skilningi, því námumaðurinn sækir aðeins nokkur lítil sýni af vatni, sandi eða hverahrúðri, sem hann síðan vinnur með í rannsóknarstofu og leitar að eftirsóttum genum. Hér er því um að ræða sjálfbæra og vistvæna nýtingu verðmæta sem hefur ekki í för með sér neina hættu á náttúruspjöllum.

Ríó-sáttmálinn um verndun líffræðilegs fjölbreytileika sem Ísland hefur staðfest, ber það með sér að viðurkennt er að þau verðmæti sem finna megj í lífríki einstakra landa tilheyri upprunalandinu og utanaðkomandi aðilum sé óheimilt að hagnýta sér slík verðmæti án samþykkis og eftirlits viðkomandi lands. Ekki hafa verið sett lög á Íslandi sem hafa beinlínis þann tilgang að tryggja markmið Ríó-sáttmálans að þessu

leyti eins og gert hefur verið í sumum öðrum löndum.

Hér er því lagt til að bætt verði úr brýnni þörf og rannsóknir og nýting örvera á jarðhitasvæðum verði felld undir meginefni frumvarpsins í ljósi þess að heildarlöggjöf um hagnýtingu lífrænna verðmæta skortir. Með þessu á að tryggja að aðgangur að þeim auðlindum sem fólgnar eru í íslenskum hverum sé háður stjórn og eftirliti með sama hætti og aðgangur að öðrum auðlindum í jörðu sem frumvarpið nær til. Lagt er til að það verði á forræði iðnaðarráðherra að veita leyfi til rannsókna og nýtingar á hitakærum örverum til iðnaðarframleiðslu á sama hátt og fram kemur í III. og IV. kafla frumvarpsins.

Greinin tekur fyrst og fremst til nýtingar sem felst í þeirri aðferð að fjarlægja örverur úr sínu náttúrulega umhverfi með sýnatöku, sé markmiðið að einangra og eftirgera erfðaeefnið og afurðir þess með framleiðslu í tilraunastofu og síðar iðnaði fyrir augum. Eins og fram er komið er nausynlegt að vinna heildstæða löggjöf um vernd og nýtingu lífrænna verðmæta í náttúru landsins. Með ákvæði um að endurskoða skuli ákvæðið fyrir árið 2001 er verið að leggja áherslu á þetta.

Náttúruvernd ríkisins er ætlað að fara með eftirlit með rannsókn og nýtingu samkvæmt þessari grein og veita umsögn um veitingu leyfis.